

QORTI CIVILI – PRIM’AWLA
ONOR. IMHALLEF DR. MIRIAM HAYMAN LL.D.

Rikors Guramentat Nru.: 1180/2010 MH

Illum, 3 ta’ Ottubru, 2018

**Victor Scerri (K.I.: 557361M) ezercjenti l-kummerc bl-isem “St Anthony
Woodworks”**

vs

**Denfar Excavators Limited (C10272) u b’ digriet tat-2 ta’ Frar 2011, giet
kjamata fil-kawza s-socjeta’ SM (Cables) Limited (C19872)**

Il-Qorti:

**Rat ir-rikors guramentat tal-attur tal-15 ta’ Novembru 2010 li permezz
tieghu ppremetta:**

- 1. “Illi l-esponenti, li jezercita negozju ta’ mastrudaxxa, gie inkarigat mis-
socjeta konvenuta sabiex jahdem kwantita’ ta’ aperturi u jwahhalhom
gewwa post indikat minnhom;*

2. *Illi fil-fatt l-esponenti espleta l-appalt lilu moghti u kkonsenja u qieghed l-aperturi fil-lok indikat lilu fil-waqt li hareg zewg fatturi ghal dawn ix-xogholijiet it-tnejn datati 22 ta' Dicembru 2007, kopji ta' liema jinsabu annessi u mmarkati "Dok. A" u "Dok. B";*
3. *Illi l-prezz ta' dan l-appalt hu ta' erbgha u ghoxrin elf seba' mija u wiehed u disghin euro u hamsa u hamsin centezmu (€24,791.55), mil-liema ammont, is-socjeta' konvenuta hallset biss somma akkont ta' elfejn tliet mija u disgha u ghoxrin euro u sebgha u tletin centezmu (€2,329.37);*
4. *Illi ghalhekk is-socjeta konvenuta hija debitrice tal-istanti fl-ammont ta' tnejn u ghoxrin elf, erba' mija u tnejn u sittin euro u tmintax-il centezmu (€22,462.18) liema ammont jikkompreni t-taxxa fuq il-valur mizjud;*
5. *Illi ghad li s-socjeta konvenuta qatt ma ezercitat xi azzjoni fi-konfront tal-attur, din qalet li xi xoghol sar hazin u minkejja diversi interpellanzi li sarulha anke permezz ta' ittra ufficcjali sabiex tersaq ghall-hlas din ghazlet li tibqa' moruza;*
6. *Illi fic-cirkostanzi mhemm ebda raguni valida fil-ligi sabiex is-socjeta konvenuta ma thallasx l-ammont pretiz;*
7. *Illi l-esponenti jaf b'dawn il-fatti personalment;*

Illi r-raguni tat-talba hi s-socjeta konvenuta hija debitrice tal-istanti fl-ammont ta' €22,462.18 liema somma tirraprezenta prezz ta' appalt ossia xoghol ta'

aperturi fl-injam kif jidher ahjar fil-fatturi hawn annessi u kwindi ghandha tigi kkundannata thallas tali ammont dovut;

Ghaldaqstant, ir-rikorrenti jitlob bir-rispett illi din l-Onorabbli Qorti, prevja d-dikjarazzjonijiet necessarji u moghtija l-provvedimenti opportuni, joghgobha:

- 1. Tikkundanna lis-socjeta' konvenuta thallas lill-attur is-somma ta' tnejn u ghoxrin elf, erba' mija u tnejn u sittin euro u tmintax-il centezmu (€22,462.18).*

Bl-Ispejjez, komprizi dawk tal-ittra ufficcjali ipprezentata nhar il-15 ta' Mejju 2009 (Dok. C) u bl-imghax skond l-Art. 26A et seq tal-Kodici tal-Kummerc (Kap. 13) kontra s-socjeta konvenuta li minn issa hi ingunta in subizzjoni."

Rat il-lista tax-xhieda u d-dokumenti annessi mar-rikors guramentat.

Rat ir-risposta guramentata tas-socjeta' konvenuta Denfar Excavators Limited li giet prezentata fl-20 ta' Dicembru 2010¹ li permezz taghha ressqu dawn l-eccezzjonijiet:

- 1. "Illi t-talbiet attrici kif dedotti fil-konfront tal-esponenti eccipjenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez stante li s-socjeta' esponenti mhux debitrici tar-rikorrent fl-ebda ammont.*
- 2. Illi t-talbiet attrici kif dedotti fil-konfront tal-esponenti eccipjenti huma fondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez stante lir-*

¹ Fol 11 et seq

rikorrent naqas li jikkonsenja dak lilu ndikat fl-ghoti tal-kuntratt. Oltre il-fatt li x-xoghol la sar u wisq anqas gie nstallat skond l-arti u s-sengha.

- 3. Illi r-rikorrenti mhux korrett u/jew ezatt fil-premessi tieghu. Il-valur tax-xoghol kien ferm akbar minn hekk. Dak ix-xoghol li gie konsenjat kif ordnat u nstallat u jahdem – gie accettat mis-socjeta' SM Cables Limited u thallas tieghu. Dak li ma giex minnhom accettat huwa l-meritu ta' din il-kawza.*
- 4. Illi t-talbiet attrici kif dedotti fil-konfront tal-esponenti eccipjenti huma fondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez stante li ghal min kien ordnat ix-xoghol ossia S.M (Cables) Limited irrifjutat ix-xoghol lilha kkonsenjata u dana ghar-ragunijiet fuq espressi.*
- 5. Illi s-socjeta' esponenti ma gietx imhallsa tax-xoghol li suppost sar mir-rikorrent. Illi l-istess socjeta' SM (Cables) Limited naqset li taccetta x-xoghol supplit mir-rikorrent u rrifjutatu. Kieku l-istess gie accettat minnha, kienu jithallsu sia r-rikorrenti u sia l-esponenti.*
- 6. Illi huwa opportun u effettivament qed tintalab il-kjamata fil-kawza tas-socjeta' SM (Cables) Limited (C 19872) ta' Blk 20B, Qasam Industrijali, Buleben, Zejtun, u dana stante l-interess giuridiku taghhom, ekonomija ta' gudizzju u evitar ta' duplikazzjoni ta' proceduri legali u spejjes.*
- 7. Illi r-rikorrent jaf ben tajjeb illi saret opposizzjoni 'ab initio' u ma jistax jallega li ma kienx diverbji u skambji. Dawn saru sia bejn il-partijiet, sia formalment u sia bil-konsulenti legali. Kieku r-rikorrent issuplixxa dak li kellu jissuplixxa kieku ma kienx ikun hemm necessita' ta' l-ebda procedura (Dok DF 1 sa DF 5).*
- 8. Illi d-dikjarant huwa Direttur u jaf personalment bil-fatti kif esposti.*
- 9. Salvi risposti ulterjuri.”*

Rat il-lista tax-xhieda u d-dokumenti annessi mar-risposta guramentata.

Rat ir-risposta guramentata tas-socjeta' kjamata in kawza SM Cables Limited tal-11 ta' April 2011² li permezz taghha ressqet dawn l-eccezzjonijiet:

“1. Illi ma jezisti ebda relazzjoni guridika bejn ir-rikorrenti u l-esponenti imma r-relazzjoni hija bejn Denfar Excavators Limited u s-socjeta' intimata.

2. Illi preliminarjament t-talba hija preskritta ai termini tal-Ligi u dan abbazi tal-Artiklu 2148 tal-Kodici Civili;

3. Illi minghajr pregudizzju ix-xoghol li gie ikkunsenjat huwa ta' kwalita' ferm u ferm inferjuri tant li mhuwiex accettabbli bil-konsegwenza li l-bibien kienu imbewqien, bic-cappetti hergien u l-finish ta' kwalita' inferjuri u l-laminate kellhom bziezaq go fihom.”

Rat it-traskrizzjoni tax-xhieda u l-affidavits prezentati mill-partijiet.

Rat id-dokumenti kollha pprezentati mill-partijiet u d-digrieti relattivi.

Rat ir-rapport tal-perit Vincent Ciliberti li gie mahtur minnha bhala expert sabiex jaghti parir bil-miktub dwar (a) jekk mix-xoghol tal-injam li hadem u kkonsenja Victor Scerri, hemmx xoghol li hu difettuz, li ma nhadimx skont is-sengha u l-arti, jew intuza materjal ta' kwalita' inferjuri. Fl-affermattiv ghandu jidentifika liema hu dan ix-xoghol u fhiex jikkonsisti n-nuqqas. Ghandu wkoll jikkunsidra jekk saritx xi hsara minhabba l-post fejn qed jinzammu l-aperturi li nqalghu minn posthom minn SM (Cables) Ltd; (b) ghandu jghid jekk SM (Cables) Ltd kinitx gustifikata li tirrifjuta parti mix-xoghol konsenjat, u fl-affermattiv ghalfejn; (c) ghandu wkoll jirrelata jekk id-difett jistax jigi rimedjat jew jekk hemmx bzonn li jinbidel l-oggett u ghalfejn³.

Semghet it-trattazzjoni tad-difensuri tal-partijiet waqt is-seduta tas-16 t'April 2018.

² Fol 30

³ Digriet a fol 66

Rat li l-kawza tħalliet għal-lum għas-sentenza.

Rat l-atti kollha l-oħra tal-kawza.

Ikkunsidrat:

L-attur jippremetti li huwa kien espleta appalt mogħti lil mis-soċjeta' konvenuta Denfar Excavators Ltd fejn ħadem, ikkonsenja u waħħal kwantita' ta' aperturi f' fabbrika tas-soċjeta' SM (Cables) Ltd. Nonostante l-fatt li huwa ħareg il-fatturi għall-ammont totali ta' €24,791.55 huwa tħallas biss parti mis-somma (€2,329.37) u għalhekk qed jitlob li jiħallas il-bilanċ rimanenti ta' €22,462.18.

Minn naħa l-oħra fil-mertu kemm is-soċjeta' konvenuta kif ukoll dik kjamata in kawza jiċhdu li hemm xi bilanċ dovut għax fil-fehma tagħhom ix-xogħol li qed jintalab ħlas tiegħu fil-kawza kien ta' kwalita' nferjuri u ma sarx skont is-sengħa u l-arti.

A. PROVI

i. Xehed **l-attur Victor Scerri**. Qal⁴ li huwa jaħdem bħala mastrudaxxa u jimpjega erbgħa u tletin ruħ. Għandu ditta jisimha St Anthony Woodworks. Ikkonferma li uffiċjal ta' Denfar Excavators Ltd kien ċempillu u talbu jtih stima għal xogħol ta' aperturi kemm ta' barra, *flash doors* fuq ġewwa u *fire doors*. Wara saret l-ordni li kienet għall-valur ta' €23,281 u li minnha tħallas ammont bħala akkont. Meta ltaqa' mal-perit Giorgio Schembri li kien qed jaġixxi fl-interess tas-soċjeta' konvenuta Denfar dan kien talbu kampjun tal-*fire door* u kien infatti tahulu. Lill-perit għoġbu l-kampjun u huwa mexxa fuqu. Jgħid li

⁴ Fol 62 et seq

bħala *flash doors* kien hemm ċirca disa' u għoxrin. Żid l-attur li meta mar biex jikkonsenja dawn il-bibien m'acċettahomx.

Spjega lis-soċjeta' konvenuta kienet għamlet xogħol lis-soċjeta' kjamata in kawza u x-xogħol li għamel l-attur ikkonsenjeh lil SM (Cables) Ltd u twaħħal fil-post. Jgħid li darba minnhom minn naħa tas-soċjeta' kjamata in kawza riedu anke jkunu jafu kif ħadem il-*flash doors* minn gewwa. Jgħid li spjegalhom kif ħadimhom. Insista li kienu saru skont is-sengha u l-arti. Jgħid lis-soċjeta' ma riedetx tħallsu qalulu li l-bibien riduhom differenti minn kif ħadimhom hu. Huwa qal li minn gewwa kien ħadem bil-*honeycomb* għax fil-fehma tiegħu kien hemm aktar probabilita' li x-xogħol ma jitgħawwix biż-żmien iżda huma riedu *chipboard* minflok. Xehed li għalih ma kinitx tagħmel differenza jekk jaħdimx bil-*honeycomb* jew bic-*chipboard* għax fil-prezz kien simili pero' qal li meta kien gie biex jagħmel ix-xogħol lilu hadd ma qallu li SM (Cables) Ltd riedu li x-xogħol isir bic-*chipboard*.

Meta sar l-ilment huwa qala l-*flash doors*, ħadhom lura l-*workshop* tiegħu u biddel il-*honeycomb* u għamel *chipboard* kif riedu huma iżda wara li wara li ħa lura x-xogħol u waħħlu xorta baqa' ma tħallasx.

Wara li kkonsenja l-*flash doors* għat-tieni darba semmewlu li kien hemm xi żewg jew tlett bibien li tgħawwgu u kien lest li jbidilhomlom. Mistoqsi biex setgħu tgħawgu huwa wiegeb li bin-natura għax għalkemm l-injam ikun niexef huwa jibqa' materjal ħaj. Wara li qalilhom li se jbidilhom ma reġgħux kellmuh u s'issa qal li kien baqa' bla ħlas.

F'xhieda ulterjuri l-attur kompli jgħid⁵ li b'referenza għaż-żewg fatturi mahruġa minnu a fol 4 u 5 tal-proċess indika liema huma l-aperturi li baqgħu installati fuq il-lok wara l-aċċess li sar, dawk li ġew sostitwiti u dawk li qatt ma ġew ritornati lilu. Qal li l-bibien kienu ġew installati kollha f'daqqa f'perjodu ta' ċirca ħmistax il-jum u fil-ħin ta' l-installazzjoni dejjem kien hemm prezenti s-sur Zammit, il-perit Giorgio Schembri u Kurt Xuereb u sakemm saret l-installazzjoni ħadd ma ressaq ilmenti. Kien biss ċirca xahar wara li tressaq ilment fuq kulur ta' bieb, bl-attur jgħidilhom li kien dispost jagħmel bieb gdid, pero' ħadd ma qallu xejn.

Ftakar li darba minnhom, ċirca wara sena li ġew installati l-bibien, kien ċempillu persuna li ma jafx min kien u qallu biex jaqla l-bibien li kien installa għax kienu ġejjin tal-Construct Furniture biex jinstallaw bibien godda. Qal li hu qatt ma mar jaqla l-bibien u li kien iżomm kuntatt regolari mal-perit Giorgio Schembri li kien inkarigah jagħmilhom.

Hu ddikjara li kien ħadem l-aperturi skont l-ispecificazzjonijiet u l-ordnijiet li kien jagħtih il-perit Giorgio Schembri in rappresentanza tas-socjeta' SM Cables Ltd. Kien dan il-perit l-ewwel persuna li kkomunika miegħu u kien talbu stima biex jaħdem bibien fil-fabbrika ta' SM (Cables) Ltd. Mill-ewwel telefonata l-perit Schembri kien qallu li x-xogħol kien għas-socjeta' Denfar pero' kellu jitwaħħal fil-fabbrika SM (Cables) f'Bulebel fejn fil-fatt twaħħal ix-xogħol.

Huwa ddikjara wkoll li qatt ma ntabab jissuplixxi kampjun tal-*flash doors*, filwaqt li spjega li għall-perit Schembri l-*flash doors* kienu aċċettabbli pero' kien Edwin Zammit li baqa' jinsisti li l-bibien riedhom bħal tal-*fire-doors*, *specifications* li mkien ma jirrizulta li l-*flash doors* riedu jkunu bħala fire doors

⁵ Fol 121 et seq

u allura l-attur ħadem il-*flash doors* kif soltu jaħdimhom, skont is-sengħa u l-arti.

Żid li sakemm gew installati l-bibien qatt ma kellu kuntatt mad-diretturi jew impjegati ta' SM (Cables) Ltd u kien wara li ġew installati l-bibien li bdew il-problemi u dan meta l-perit Schembri u Edwin Zammit kellmuh u staqsewh kif kien ħadem mil-*flash doors* minn ġewwa u tahom spjegazzjoni b'Edwin Zammit jinsisti li riedu jkunu *solid* minn ġewwa. Biex ma jaqlax problemi l-attur aċċetta li jinqalġu il-bibien li mbagħad ittieħdu fil-fabbrika fejn infetħu u kien mar Kurt Xuereb⁶ jieħu r-ritratti. Meta l-bibien imtlew *bic-chip board* biex ikunu *solid*, Kurt Xuereb ukoll kien prezenti.

Jgħid li wara li għalaq il-bibien mill-ġdid u reġġu ġew *sprayed*, il-bibien ittieħdu lura għand SM (Cables) Ltd u li ċirca gimgħatejn wara ċempillu l-perit Schembri li qallu biex jiltaqġu fuq il-post. Meta mar, Edwin Zammit qallu li l-bibien ma kinux aċċettabbli bil-perit Giorgio Schembri jaqbel ma' Edwin Zammit. Madankollu wara l-perit Schembri ċċertifika l-bibien tajbin.

L-attur kompli jiddikjara li lir-rapprezentanti tas-socjeta' ta' Denfar Excavators Ltd qatt ma kien jafhom jew kellimhom pero' ltaqa' magħhom f'dawn il-proċeduri u li mid-dokumenti esibiti in atti l-bibien ġew imħallsa mill-Malta Industrial Parks (MIP) skont l-istima li kien issottometta hu lill-perit Giorgio Schembri.

L-attur ikkonkluda li lili ma saritlu ebda proposta biex jagħmel bibien godda la minn Edwin Zammit u lanqas mill-perit Schembri. Ftakkar pero' li kien ċempillu xi hadd minn SM (Cables) Ltd li kien qallu biex imur jaqla l-bibien pero' l-attur irrifjuta u qalilhom li l-bibien li ħadem u kkonsenja kienu tajbin.

⁶ Għas-socjeta' S.M.(Cables) Ltd.

ii. Xehed **Shaun Farrugia, wiehed mid-diretturi tas-soċjeta' konvenuta Denfar Excavators Ltd**⁷ li qal li s-soċjeta' tagħhom kienet ħadet kuntratt għall-bini u l-*finishes* tal-fabbrika tas-soċjeta' SM (Cables) Ltd bil-perit Giorgio Schembri, inkarigat mis-soċjeta' SM (Cables) Ltd, li għadda x-xogħlijiet tal-aperturi lill-attur. Huwa qal li s-soċjeta' kienet rat il-prezzijiet tal-attur u ma sabet ebda oggezzjoni li hu jagħmel ix-xogħlijiet u għalhekk ix-xogħlijiet tal-aperturi gie sub-appaltat mis-soċjeta' konvenuta lill-attur.

Qal ukoll li kien jaf li x-xogħlijiet kienu saru mill-attur u li kienu gew installati u ftakar ukoll li kienu waqqfu l-pagamenti dovuti lis-soċjeta' konvenuta mis-soċjeta' kjamata in kawza SM (Cables) Ltd għax kienu lmentaw mix-xogħlijiet kemm ta' *finishes* kif ukoll tal-aperturi. Dawn il-pagamenti twaqqfu wara li kienu lesti x-xogħlijiet kollha. Qal li għalhekk fil-fatt is-soċjeta' SM (Cables) Ltd kienu għadhom debituri tas-soċjeta' konvenuta fl-ammont ta' circa €70,000 liema ammont jinkludi l-kont kif prezentat mill-attur.

Ix-xhud qal ukoll li meta s-soċjeta' konvenuta għaddiet ix-xogħol tal-injam lill-attur huwa kien qal kemm lill-attur u lill-perit⁸ biex jirrangaw bejniethom dwar ix-xogħlijiet.

Farrugia kompli jiddikjara li għax-xogħlijiet tal-injam hu wera l-prezzijiet lill-perit Schembri u qallu biex jinkariga mastrudaxxa hu. Ix-xhud qal li jaf li kien gie nkarigat l-attur izda ma jafx min kien l-attur. Is-soċjeta' konvenuta ma daħlitx fi kwistjonijiet dwar materjal, kejl u tipi t'aperturi għalkemm ix-xhud jaf li kienu jirċievu xi lmenti minghand SM Cables permezz t'emails u li huma

⁷ Fol 123 et seq

⁸ Allura lil perit tas-soċjeta' kjamata n kawza

kienu jgħadduhom lill-attur minghajr ma jkomplu jsegwu x'arrangamenti jkunu waslu għalihom.

Żid li kien biss meta rċieva l-avviz tal-proċeduri odjerni li sar jaf li kien hemm dizgwid bejn l-attur u s-soċjeta' kjamata n kawza li dwaru ma kienx intlaħaq ftehim. Ix-xhud kompli li hu qatt m'acchetta li l-bibien maħduma mill-attur ma kinux dak li ftehm u dwarhom aħseb u ara kemm seta' jaċċetta l-allegazzjoni ta' Kurt Xuereb li kien iltaqa' miegħu (Shaun Farrugia) fil-prezenza t'Edwin Zammit u l-perit Giorgio Schembri u Farrugia qal diskors fis-sens li huma setgħu imorru fejn iridu u "St. Anthony halluh f' idejja."

Ix-xhud qal ukoll li lilhom qatt hadd ma qalilhom x'kien fihom hazin il-bibien imma biss kienu jgħidu li mhux skont il-kampjuni. Inoltre qatt hadd mis-soċjeta' kjamata in kawza ma nfirmah li kienu nqalgħu l-bibien tal-attur u li SM (Cables) Ltd kienu saħansitra inkarigaw lil Construct Furniture biex jagħmlu aperturi oħra.

iii. Xehed **Dennis Farrugia, direttur ieħor tas-soċjeta' konvenuta**⁹ li fost oħrajn qal li l-perit Schembri lili qatt ma kellmu dwar ilmenti fuq ix-xogħlijiet magħmula mill-attur u lanqas qatt kellmu xi hadd minn SM (Cables) Ltd dwar hekk. Ix-xogħlijiet kienu f' idejh u f' idejn ibnu Shaun. Huwa kompli ddikjara li ma kienx jaf kif SM (Cables) Ltd ordnaw bibien mingħand haddieħor, kif lanqas jaf li kienu nbidlu l-bibien. Madankollu ix-xhud iddikjara li hu lill-attur qatt ma qallu għaliex ma hallsux filwaqt li kkonferma li s-soċjeta' SM (Cables) Ltd fadlilha tħallasha ammonti akbar mill-valur tal-aperturi.

⁹ Fol 124 et seq

iv. Xehed **Manwel Micallef, direttur tas-soċjeta' SM (Cables) Ltd**¹⁰ li ddikjara li kemm Edwin Zammit (*ex-executive Manager*) kif ukoll Kurt Azzopardi (*quality controller*) kienu lmentaw li l-bibien ma kinux tal-kwalita' pattwita, u wara diskussjonijiet mal-attur, il-bibien inqalġu u ġew installati bibien godda oħra, maħduma minn mastrudaxxa ieħor.

Ix-xhud qal ukoll li prezentament is-soċjeta' topera minn Bulebel u li qabel kienu joperaw minn Ricasoli. Huma daħlu f'kuntratt mal-*Malta Industrial Parks (MIP)*, li hija l-enti responsabbli mill-ġestjoni ta' fabbriki fiż-żoni industrijali tal-Gvern, biex minn Ricasolo jiġu rilokati f'Bulebel, bl-arrangement mal-MIP kien li dak li s-soċjeta' kellha fil-fabbrika f'Ricasoli jiġi trasferit f'Bulebel a spejjez tal-MIP.

Ix-xhud iddikjara li ma setax jgħid x'arrangamenti kien hemm mal-MIP dwar dwar il-bibien, u dan għaliex kien responsabbli Edwin Zammit, li kien impjegat tagħhom bħala *executive manager*, u li jekk kien hemm xi ftehim dan għandu jirrizulta mill-ftehim mal-Malta Industrial Parks. Ix-xhud kompli li sa fejn jiftakar, saru xi pagamenti mill-MIP lill-SM (Cables) Ltd, pero' jaf li għad baqa xi ammonti pendenti, filwaqt li speċifika li l-pagamenti li saru jkopru diversi xogħolijiet, u li ma kellux amment jekk dawn il-pagamenti jkopru il-ħlas tal-bibien.

v. Xehed **Saviour Micallef, direttur fis-soċjeta' SM (Cables) Ltd**. Fl-affidavit tiegħu¹¹ huwa esebixxa sensiela ta' dokumenti biex jispjega l-kronologija tal-fatti minn naħa tas-soċjeta'. F'xhieda ulterjuri¹² huwa ftakar li fir-rilokazzjoni huma kienu nkarigaw lill-perit Giorgio Schembri biex jassisti fil-proċess ta' stimi marbuta mar-rilokazzjoni, bix-xogħolijiet għal bibien li ġew mgħoddija lill-Denfar Excavators Ltd; u bis-soċjeta' kjamata in kawza li ma kienux jafu lil min qabbdur Denfar, kif lanqas kellhom nteress minn jitqabbdur, u dan minħabba li fl-*specifications* tal-kuntratt kien hemm deskrizzjoni ta' kif kellhom isiru l-bibien.

¹⁰ Fol 126

¹¹ Fol 36 et seq

¹² Fol 127 et seq

Mistoqsi mill-Qorti jgħid x'kienu l-*specifications* huwa wieġeb li dak iż-żmien kien jaf x'kienu l-*specifications* tal-bibien, u li meta ġew installati l-bibien, dawn ma kinux konformi ma l-*specifications*. Għalhekk għamlu *complaint* ma Denfar Excavators Ltd.

Qal ukoll li mill- bibien li kienu ġew installati ċirka tlieta jew erbgħa minnhom kienu baqgħu fil-post għax instabu li kienu tajbin. Żid lil-bibien li twaħħlu mill-ġdid, inħadmu għand Construct Furniture ta' Hal-Luqa, u d-*deal* mal-Construct Furniture sar mill-SM (Cables) Ltd wara li s-soċjeta' kjamata in kawza tkellmu mas-socjeta' konvenuta Denfar Excavators Ltd. Ix-xhud żied jgħid li hu ma kienx involut fid-diskussjonijiet, filwaqt li kkonferma li l-pagamenti lill-Construct Furniture saru mill-SM (Cables) Ltd, għalkemm ma ftakkarx kemm kien l-ammont imħallas lil Construct Furniture.

Ix-xhud xehed ukoll li hu ma kienx wieħed mill-firmatarji fil-ftehim li s-soċjeta' SM (Cables) Ltd kienet għamlet ma' Denfar Excavators Ltd; u jiftakar li l-attur kien provda kampjun li kienet parti minn bieb, cioe', *cross section* li kien jirrifletti kif kellhom jinħadmu l-*flash doors*. Kompla li kif ġew kostruwiti l-bibien ma kienx jaf kienux konformi mal-kampjun li kien esebixxa l-attur, madankollu meta bdew jiġu nstallati deher mill-ewwel li ma kienux ta' kalibru, u li s-soċjeta' kjamata fil-kawza kienet għamlet osservazzjoni tagħha dwar dan mill-ewwel. Huwa kkonceda li dakinhar li twaħħlu l-bibien ma kienx prezenti, pero' jaf li kien oġġezzjona għall-bibien s-sur Edwin Zammit. Ix-xhud kompla li lanqas kien prezenti meta l-bibien gew spezzjonati mill-perit Giorgio Schembri, Shaun Farrugia għas-soċjeta' ntimata, u s-sur Edwin Zammit u li dak inhar ma kienx jaf x'tip ta' ftehim kien gie milhuq. Sar jaf bil-ftehim milhuq mis-sur Edwin Zammit. Il-persuna li ha d-deċizzjoni li x-xogħol tal-bibien godda jinghata lill Construct Furniture kien is-sur Edwin Zammit, u dan għax kien awtorizzat jiddeċiedi.

Ix-xhud ma kienx f'qagħda jgħid jekk l-attur ġiex offrut, u ngħatax l-opportunita li jaqla l-bibien u jipprovdi bibien oħra, u jekk is-soċjeta' konvenuta Denfar Excavators Ltd ingħatax l-possibilita' li tissostitwixxi lill-attur.

vi. Xehed **Kurt Farrugia, *quality assurance officer* tas-soċjeta' SM Cables Ltd**¹³. Jgħid li huwa kien ġie appuntat mic-*chief executive officer*, Edwin Zammit, fuq il-progett tal-bini u l-*finishes* tal-fabbrika. Ix-xhud iddikjara li kien jaf li r-relazzjoni ta' SM (Cables) Ltd kienet mal-kuntrattur Denfar Excavators Ltd u li l-kuntrattur kellu wkoll jagħmel il-bibien bħala parti mill-kuntratt. F'xi parti tax-xogħolijiet sar jaf li kienu ġew jieħdu xi qisien nies mis-St. Anthony Woodworks, u eventwalment hadmu l-bibien u nstallawhom.

Ix-xhud kompli jiddikjara li meta ġew installati l-ewwel hames bibien, dawn ma kienux konformi ma dak li kien ġie miftiehem mis-soċjeta' kjamata fil-kawza ma' St. Anthony Woodworks, u kien ressaq ilment mal-perit Giorgio Schembri dwar dawn il-hames bibien. Dawn ġew mibdula u fit-tieni konsenja ġew installati *solid core doors* kif kien ġie miftiehem.

Meta saret it-tieni nstallazzjoni tal-hames bibien, kienu ġew installati wkoll il-kumplement tal-bibien. Jgħid lil-bibien kollha nstallati, kollha kien fihom xi forma ta' difett. Ix-xhud informa b'dan lil perit Giorgio Schembri li spezzjona l-bibien u rrilaxxa rapport, esebit in atti¹⁴ fejn jelenka d-difetti jew nuqqasijiet fl-aperturi. Il-perit Schembri kien informa lis-St. Anthony Woodworks, u dan jafu għax Victor ta' St. Anthony Woodworks kien mar u kellimhom, tkellmu mal-perit, ix-xhud u s-sur Victor Scerri dwar in-nuqqasijiet, u ftakar li kien ittiehed il-bieb tal-kċina mill-attur. Il-ftehim kien li l-bieb kien ittiehed biex jigi rrangat, u jekk inkunu sodisfatti, jittieħdu l-bibien kollha biex jiġu rrangati, madankollu meta ġie ritornat l-bieb, huma tas-soċjeta kjamata fil-kawza ma kienux sodisfatti, u x-xhud kien baġhat email lill-perit Schembri datata 6 ta' Marzu 2008 (esibita in atti).

Xehed ukoll li kien għadda perjodu ta' zmien fejn is-soċjeta' kjamata in kawza ma hadet ebda risposta la mill-perit Schembri, u lanqas minghand l-attur, ma dan kollu fit-18 ta' Lulju 2008, is-soċjeta' kjamata fil-kawza rċeviet ittra minghand il-perit Schembri, fejn il-perit talab lill-Denfar kif ukoll lil SM (Cables) Ltd biex il-partijiet jiltaqgħu biex jingħalqu l-kontijiet u biex jiġu rettifikati l-ilmenti. Għall-laqgħa kienu prezenti il-perit Giorgio Schembri, is-sur Shaun Farrugia għas-soċjeta konvenuta, s-sur Edwin Zammit is-CEO tas-soċjeta SM (Cables) Ltd u x-xhud Farrugia. F'din il-laqgħa ġie diskuss ir-rapport tal-

¹³ Fol 129 et seq

¹⁴ Fol 53 et seq

perit inkluz id-difetti fil-bibien, u kien hemm *understanding* li l-bibien jigu rrangati, u fin-nuqqas, jinbidlu l-bibien u jerggħu jinħadmu minn Victor Scerri, jew jekk Victor Scerri ikompli jkaxkar saqajh, jinxtraw bibien mis-soċjeta kjamata in kawza.

Ix-xhud ftakkar li wara l-*meeting*, kien mar l-attur u bdew isiru *remedial works* fuq x'uhud mill-bibien fuq il-post, bil-bibien ta' barra li ġew rrangati u ġew aċċetti, inkluz *glass panel door* fil-*canteen* li kien mibrum u ġie rrangat u aċċettat.

Ix-xhud kompli jgħid li f'dan il-punt, kien jonqos l-ilmenti fil-bibien interni, u *s-certification* tal-*fire-doors* li saret fl-14 t'Ottubru 2008 mill-konsulent F.J. Wilson mis-soċjeta BD Atherson Associates Co. Ltd. Madankollu x-xhud kompli li d-difetti fil-bibien interni baqgħu kif kienu, u qatt ma sar xejn. Żied jgħid li kienet intbagħtet *email* mingħand Edwin Zammit, CEO, datata 24 ta' Frar 2009, indirizzata lis-sur Jason Vella mid-Denfar, esebita in atti, mill-liema dokument jirrizulta li s-soċjeta' kjamata in-kawza kienet qegħda titlob kreditu ta' €21,192.64. Dan l-ammont jirrifletti pagament li kien sar fuq il-bibien għax ma kinux aċċettabbli. Qal li f'dan l-ammont hemm xi *double billing*, u cioè', inħareg ammont għal aktar bibien milli fil-fatt kienu ġew ordnati.

Ġiet esibita wkoll email datata 6 ta' Marzu 2009 min Edwin Zammit fejn jgħid li kienu qedgħin jinfurmaw lil Denfar biex jinkarigaw li xi ħadd biex jiġi jaqla l-bibien, għal liema email s-soċjeta' kjamata in kawza ma ħadet ebda risposta. F'email oħra esibita is-soċjeta kjamata in kawza talbet lis-soċjeta' konvenuta sabiex biex jaqilgħu il-bibien il-hżiena, b'terminu sal-11 ta' Marzu 2009. Ix-xhud esebixxa ukoll *email* indirizzata lis-soċjeta' konventa datata 24 ta' Frar 2009 fejn is-soċjeta kjamata in kawza talbet lis-soċjeta' konvenuta tibgħat *credit note* ta' €21,192.64 li kienu komposti fil-bibien approvati mill-MIP eskluż dawk il-bibien li ġew aċċettati. L-ammont mitlub kien ta' €32,245.55, u s-soċjeta' kjamata in kawza talbet lura l-ammont ta' €21,192.64.

Ix-xhud iddikjara li f'dak iż-żmien ma jafx kienux saru xi pagamenti fir-rigward tal-bibien, għaladarba ma kienu involuti fil-pagamenti. Huwa esebixxa wkoll diversi dokumenti oħra biex jikkumplimenta x-xhieda tiegħu.

Ix-xhud kompli jgħid li jiftakar illi l-ewwel darba li ntablab immur fuq il-post, l-attur ma kienx ha kampjun miegħu, u dan minhabba li kien qiegħed jigi spjegat lilu x'kienu r-rikjesti tas-socjeta kjamata in-kawza, u li kien il-perit Giorgio Schembri li kien gab il-kampjun, li kien skond dak li kien gie mitlub mis-socjeta kjamata in-kawza. Ix-xhud jiftakar ukoll li l-ewwel hames / sitt bibien li gew installati kienu *hollow* minn gewwa kuntrarjament għal kampjun esebit li kien jikkonsisti fiċ-ċacciż, *box-frame* u xambrelli tal-*beech wood solid*, filwaqt li l-bieb kellu l-uċuħ tal-*beech wood lamination*, MDF, u l-*core bic-chipboard*.

In kontr'ezami huwa kompli jgħid li l-attur jew nies imqabba minnu kienu gew qalgħu l-bibien, pero' ebda wieħed mill-bibien ma gie mahtut biex jikkonfermaw kienux *hollow*, u ukoll li meta gew sostitwiti l-bibien mill-attur, dawn gew kostruwiti skond il-kampjun. Ix-xhud iddikjara li meta ngiebu dawn il-bibien it-tieni darba, ċirka ftit gimgħat wara, bdew jizviluppaw ċertu difetti, bl-ilmenti li kienu qed isiru fuq medda ta xhur, u d-difetti kienu, bibien *warped*, nuqqas ta' uniformita' fl-uċuħ, grif li kien jidher taħt il-*laquer*, ċertu bibien li bdew jinqalawhom il-*bearings* miċ-ċapetti, il-bieb ta' l-uffiċju tiegħu lanqas biss kien jingħalaq u spicċa nqasam bit-tizbit, inkluz bibien oħra li ukoll ma setgħux jingħalqu. Dawn l-ilmenti li gew komunikati lill-attur li kien gie ha wieħed mill-bibien u reġa' gabu bl-istess difetti.

Qal li kien Edwin Zammit li ordna lix-xhud jibgħat *email* lill-perit Giorgio Schembri li l-bibien ma kienux aċċtabli, kif ukoll kien Edwin Zammit li kien ha d-decizzjoni li l-bibien isiru bibien godda għand Construct Furniture, u difatti kien bagħat lix-xhud, is-sur Kurt Farrugia għand Construct Furniture b' disinn ta bieb biex igib stima.

Illi x-xhud is-sur Kurt Farrugia ddikjara li d-decizzjoni li l-bibien ta' l-attur kienu inaċċtabli ittieħdet fil-prezenza ta' Edwin Zammit, ta' Shaun Farrugia, tiegħu, u jekk jiftakar sewwa, tal-perit Giorgio Schembri, kif ukoll bl-approvazzjoni ta' Shaun Farrugia, tant li Shaun Farrugia kien qalilhom, "*morru fejn tridu, u St. Anthony Woodworks halluh f'idejja*". Ix-xhud kompli li ma setax jgħid jekk ma jarax x'kienet d-differenza fil-prezzjiet bejn dawk ta l-attur u tal-Construct Furniture, filwaqt li kkonferma li l-bibien installati mill-attur kienu inqalgħu minn Construct Furniture wara diversi komunikazzjonijiet ma' l-attur biex jaqla l-bibien, li qatt ma gew imwiegħa.

vii. Xehed **Edwin Zammit**, ex-kap eżekuttiv tas-socjeta' kjamata fil-kawza fil-perjodu li kienu qegħdin jiġi nstallati l-bibien¹⁵. Mix-xhieda estensiva tiegħu deher li d-deċizjonijiet kollha kienu ttieħdu minnu. Hu ddikjara wkoll li kien jaf li l-kuntrattur kien Denfar Excavators Ltd u li fil-kuntratt kien responsabbli anke għall-bibien u li Denfar kienu informaw lil SM (Cables) Ltd li kien St. Anthony's Woodworks li kienu sejr in jaħdmu u jinstallaw il-bibien. Ix-xhud ftakar li malli ġie nstallat l-ewwel bieb osservaw li l-bieb ma kienx tajjeb, filwaqt li b'dan ġie nfurmat il-perit Giorgio Schembri, u talbuh ikun prezenti fil-prezenza wkoll ta' l-attur. Imbagħad kienu ltaqgħu l-perit, l-attur, Kurt Xuereb u x-xhud, bl-attur jinneqa n-nuqqasijiet, pero' wara diversi nsistenzi mill-perit u mix-xhud, l-attur issugerixxa li jerga jieħu l-bieb lura u jirrangah filwaqt li nfurmaw lill-attur illi l-livell li ġie muri kien dak mixtieq mis-socjeta SM (Cables) Ltd.

Illi x-xhud kompla li wara perjodu ta' żmien, bdew jiġu nstallati l-bibien, pero meta ġew spezzjonati, dawn m'intogħgħbux, bil-perit jintalab jaċċedi w jispezzjona l-bibien installati.

Illi x-xhud kompla jiddikjara li fil-fatt, il-perit Schembri rrilaxxa ċertifikat datat 25 t'April 2008 bil-kummenti tiegħu, biċ-ċertifikat rilaxxat li bih ġie nfurmat Denfar, fejn ingħad lill-Denfar li x'uhud mill-bibien ma ġewx ċertifikati mill-perit, u allura ma kienux aċċettabli filwaqt li x-xhud għamel referenza li meta kien qiegħed jgħid "x'uhud" dan kien minħabba li kien hemm żewg tipi ta bibien, u cioè, *firedoors*, u *flash doors* komuni tal-uffiċini, bil-*firedoors*, wara li saru fuqhom xi modifikazzjonijiet li ġew aċċetati u ċertifikati mill-perit, filwaqt li l-*flashdoors* baqgħu mhux aċċettabli, u dan wara li kienu diġa' kienu ġew modifikati.

Ix-xhud kompla jgħid li s-socjeta' kienet avzat lill-Denfar biex jinfurmaw lil St. Anthony's Woodworks biex imur jaqla l-bibien madankollu dan ma seħħx, b'St. Anthony's Woodworks li baqgħu ma qalgħux il-bibien, u l-bibien spiċċaw qalgħuhom SM (Cables) Ltd.

¹⁵ Fol 133 et seq

In kontro-ezami huwa ddikjara li jaqbel li fil-perjodu li kien impjegat bħala kap eżekuttiv mill-1997 sa l-2011 il-kuntratt tal-appalt kien ma' Denfar, inkluz ix-xogħolijiet tal-bibien, u li kien Denfar li kien għamel *sub-contract* mal-attur u mhux is-soċjeta' SM (Cables) Ltd. Qal li fil-bidu kien għe nstallat bieb wiehed biss, u dan kellu xogħol ħazin fuqu, bl-attur prezenti jaċċetta li x-xogħol ma kienx sewwa, u saħansitra kien ħa l-bieb biex jirrangah, u kkonferma li l-bibien l-oħra kellhom ikunu ta l-istess livell. Spjega lil bieb installat kien *hollow* u *wabbed* u kellu anke difetti, u dan ma kienx bieb li s-socjeta' SM (Cables) Ltd kienu ftehm fuqu ma' Denfar. Ma dan kollu x-xhud ma setax jgħid x'tip ta' *specifications* kienu ftehm ma' Denfar. Ir-raguni mogħtija mix-xhud ta' dan kienet li ma kellux *specifications* quddiemu. Qal li kienu biss il-*flash doors* li ma kienux aċċettabli u sa fejn jiftakar hu l-perit Giorgio Schembri kien irrilaxxa ċertifikat fejn iddikjara li l-*flash doors* ma kienux aċċettabli.

Ix-xhud qal ukoll li s-soċjeta SM (Cables) Ltd kienet talbet lis-soċjeta' Denfar biex jiġi sostitwit l-attur, pero' qatt ma wasal, b'SM (Cables) Ltd jinkarigaw kuntrattur ieħor huma.

Ix-xhud kompli jiddikjara li hu kien il-persuna responsabbli mill-pagamenti kif ukoll ikkonferma li s-soċjeta SM (Cables) Ltd kienet tħallset tal-bibien mill-MIP, u l-pagament kien sar in segwitu ta' ċertifikat għall-bibien lill-MIP prezentat wara li gew installati l-bibien mill-Construct Furniture.

viii. **Fir-rapport tiegħu l-espert tekniku nkarigat mill-Qorti l-perit Vincent**

Ciliberti għamel dawn il-konstatazzjonijiet u rizzultanzi¹⁶ -

a. Il-perit **Giorgio Schembri** ddikjara li hu kien għe nkarigat bħala perit tal-progett mis-soċjeta' kjamata fil-kawza SM (Cables) Ltd u li x-xogħol tiegħu kien jikkonsisti fir-responsabbilita li jikkonverti l-fabbrika BLB20 f' Bulebel biex tiffunzjona fil-manifattura ta' *wire*, ma dan kollu ma kienx inkarigat fl-installazzjoni tal-makkinarju, u fl-installazzjoni ta' dawli, ilma u drenagg. Ix-xhud, il-perit Giorgio Schembri kompli jiddikjara li bazikament, kien hemm

¹⁶ Fol 139 et seq

għazla ta' tliet kuntratturi għax-xogħolijiet ta' kostruzzjoni u l-*finishes* relatati, inkluz l-aperturi li kienu jiffurmaw parti mill-kuntratt;

b. Ix-xhud kompli jiddikjara li bl-għajnuna ta SM (Cables) Ltd intgħazel Denfar Excavators Ltd bħala l-kuntrattur tax-xogħolijiet kollha kif kienu jidhru fil-kuntratt originali, inkluz l-aperturi;

c. Mix-xhieda prodotta jirrizulta li anke għar-rigward ta' l-għazla ta' l-attur biex jaħdem l-aperturi, fis-seduta mizmuma nhar it-Tnejn, 28 ta' Novembru 2011 il-perit **Giorgio Schembri** ddikjara "...*Niccara li St. Anthony Woodworks gie mqabbad mill-kuntrattur Denfar Excavators Ltd....*";

d. Is-sur Victor Scerri kien iddikjara li hu kien iżomm kuntatt regolari mal-perit Giorgio Schembri li nkarigah jagħmel il-bibien u li ħadem l-aperturi skond l-*ispecifications* verbali li kien jgħidlu bihom l-perit Giorgio Schembri;

e. Ix-xhud għas-soċjeta' konvenuta **Shaun Farrugia** ddikjara li s-soċjeta' kienet ħadet kuntratt, l-bini u *finishes* tal-fabbrika tas-soċjeta' kjamata fil-kawza, u li jiftakar li l-perit Giorgio Schembri, inkarigat mis-soċjeta' SM (Cables) għadda x-xogħolijiet tal-aperturi lill-attur. Huwa kompli li huma kienu raw l-prezzijiet tal-attur, u ma sabu ebda oġġgezzjoni li jagħmel x-xogħolijiet hu b'dana li x-xogħolijiet tal-aperturi gie sub-appaltat mis-soċjeta' konvenuta lill-attur;

f. Ix-xhud **Edwin Zammit** iddikjara li kien jaf li l-kuntrattur kien Denfar Excavators Ltd li fil-kuntratt kien responsabbli anke għall-bibien filwaqt li jiftakar li Denfar kienu nfirmawhom li kien St. Anthony's Woodworks li kienu sejrin jaħdmu u jinstallaw il-bibien;

g. Id-dikjarazzjoni dwar l-ħatra tal-perit Giorgio Schembri giet korraborata mix-xhud il-perit **Gorg Cilia** mill-MIP li iddikjara li skont il-proċedura l-klijent, f'dan il-kaz SM Cables, iqabbad perit tiegħu biex iħejji pjanti u *bill of quantities*, biex eventwalment l-MIP tapprova jew le dak ix-xogħol. Qal lill-klijent kien jintalab iġib tliet stimuli, b'rakkomandazzjoni mill-perit tiegħu għall-għazla ta' kuntrattur, u huma kienu jgħibu l-approvazzjoni mill-Ministeru. Żid f'kazijiet ta'

dubbi biss kienu jmorru mill-MIP u cioè' fejn iċ-ċertifikat mill-perit inkarigat mill-klijent ikun dubbju. Fejn ma jkunx hemm dubbji ma jmorru u jinħargu il-hlas lill-klijent;

h. Dan iffisser li l-perit Giorgio Schembri kien ġie nkarigat mis-soċjeta' kjamata fil-kawza, SM (Cables) Ltd u mkien mix-xhieda prodotta ma jirrizulta li f'xi pagament rilaxxat mill-perit Giorgio Schembri kien rikjest jaċċedi ufficjal ta' l-MIP minħabba xi dubbji;

i. Mill-provi, partikolarment mix-xhieda tal-perit Gorg Cilia, irrizulta li l-MIP hallset tal-aperturi l-ammont ta' erbġha w għoxin elf, tmien mija u dsatax il-Lira Maltija (Lm24,819.00) għall-*Windows / Doors / Stairs*;

j. L-ammont pretiz fir-rikors promotur tal-kawza odjerna huwa ta' €24,791.55;

k. Jekk wieħed josserva l-ammont ndikat fil-BOQ mehmuz mas-*Certificate Of Works* datat 2 ta Lulju 2007 - *Payment 5*, l-Items minn 9.01.01 sa 9.01.13 li huma referenza għall-bibien, jammontaw għall-Lm8787.00+Lm660+Lm430+Lm710 liema ammonti meta mgħaduda jammontaw b'kollox għal Lm10,587 jew €24,661.04, u cioè' differenza ta €130.51 bejn l-ammont mitlub mill-attur u l-ammont indikat fil-BOQ;

l. Skont l-attur, miż-żewg *invoices* esebiti mar-rikors, jindika fiż-żewg *invoices* total ta sitta w tletin bieb (36) konsistenti f'erbġha w għoxrin (27) *flash door*, erbġha (4) *fire doors*, *main door* (1) ta l-Eroko b'zewg (2) *flaps*, *White beech glazed door w/fanlight*, u bieb (1) ta l-Eroko, *main door w/fanlight*, mentri jirrizulta li l-ammont ta' bibien indikati fil-BOQ minn 9.01.01 sa 9.01.14 fil-*Payment 5* jammonta għall-tlieta w tletin (33) bieb, cioè deskrepanza t'erbġha bibien bejn dak indikat mill-attur (36) u dak indikat fil-BOQ (33);

m. Madankollu minn osservazzjoni oħra magħmula jirrizulta li fil-*Payment 7* jidher li zdieg *firedoor* ieħor Item 9.01.11 minħabba li fil-BOQ ta *Payment 5* jidher taht 9.01.11 *firedoor* wieħed. Lanqas ma jistax jiġi osservat li fil-BOQ ta *Payment 5* jidher Item 9.01.09 "*External Solid Iroko 2 leaf...*" li fil-*Payment 8*

jidher li taht *Additional Items (Not Approved)* hemm Item 9.01.09 għall-ammont ta Lm470;

n. Osservazzjoni oħra li tirrizulta huwa l-fatt li ma ġew esebiti ebda dokumenti jew disinni li juru kif kellhom jinħadmu l-bibien mix-xhieda prodotta. Dan qiegħed jingħad minħabba li kemm fil-*bill of quantity* kif ukoll fl-*invoices* esebiti mill-attur jirrizulta li jissewew biss it-tipi ta' bibien, u cioè', *flash doors*, *fire doors*, *main doors* etc, mingħajr ebda referenza għal xi forma ta disinn jew struzzjonijiet ta kif kellhom jinħadmu;

o. L-espert tekniku huwa tal-opinjoni li ma saru ebda disinni ta' kif kellhom jinħadmu l-aperturi, u in sostenn ta' din l-opinjoni ssir referenza għax-xhieda tal-perit Giorgio Schembri nkarigat mill-proġett fejn kien iddikjara li l-*ispecifications* qabel ix-xogħolijiet saru minnu u mill-persuni indikati li approvaw il-kampjuni prezentati mill-attur. Kien qal li hu qatt ma' ta ordni jew approva deċizjonijiet li jinqalgħu jew jinbidlu xi bibien li kienu diġa' ġew approvati minnu. Ix-xhud jittellem dwar kampjuni u mhux disinni;

p. Lanqas ma huwa ċar kif tali dikjarazzjoni tikkombaci mal-kontenut fl-*emails* a fol 15 ta' Kurt Xuereb fejn fl-email hemm innizzel "...*Internal doors and external iroko doors – various manufacturing and craftsmanship flaws, uncertified fire door. Doors are being rejected by (SM Cables) Ltd;...*"; filwaqt li mill-*proces verbal* a fol 16 – ittra mingħand l-perit Giorgio Schembri indirizzata lis-soċjeta' konvenuta Denfar Excavators, - il-perit Giorgio Schembri jelenka f'erbgħa punti ix-xogħolijiet "...*which need attention...*" tlieta mit-tliet punti li jirrigwardaw il-bibien, filwaqt li fl-istess dokument esebit l-aħħar paragrafu jgħid "...*In general, existing internal timber doors not accepted by SM Cables...*";

q. Jista' jingħad li prattikament l-istess jirrizulta mid-dokument konsistenti f'zewg pagni esbit mal-affidavit ta' Saviour Micallef a fol 37 u fol 38, fejn barra r-ritratti esebiti mal-affidavit, ix-xhud b' mod kronologiku jelenka l-attivitajiet li kienu seħħew mis-27 ta Jannar 2007 sas- 27 ta' Marzu 2009, inkluzi mad-dokumenti esebiti numru t' *emails* skambjati bejn ufficjali tas-soċjeta kjamata fil-kawza u l-perit Giorgio Schembri. Fost dawn in-notamenti jirriżzulta li fil-bidu ta' Frar 2008 – *Events Sequence* 14 - kienet inżammet laqgħa fuq il-lok

bejn uffiċjali mis-soċjeta' kjamata fil-kawza SM (Cables) Ltd, il-perit Giorgio Schembri, u l-attur is-sur Victor Scerri fejn giet mqajjma l-kwistjoni dwar l-ilmenti li s-soċjeta kjamata fil-kawza, SM (Cables) Ltd kienet qegħda tagħmel fir-rigward tal-bibien suppliti mill-attur;

r. Jirrizulta mid-dokument esebiti fil-proċess a fol 43 u a fol 44 sussegwentment bejn nofs Frar 2008 – *Events Sequence 15* – u s-6 ta Marzu 2008 – *Events Sequence 17* – li l-attur ħa wiehed mill-*flash doors* biex jirrangah, ma dan kollu minn nota mdaħħal datata 6 ta' Marzu 2008 illi wara li l-bieb gie spezzjonat, ebda difett ma gie rrangat fil-bieb meħud mill-attur u saret anke referenza għall-żewg *emails* mibgħuta fil-5 u s-6 ta' Marzu 2008. Dan jirrizulta wkoll mix-xhieda tal-perit Giorgio Schembri fejn kien iddikjara li “...*Għal dak li hu kostruzzjoni sar kollox għas-sodisfazzjon tiegħi u ta SM Cables, pero' x'hin gejna għall-aperturi, li jikkonsistu f'zewg bibien principali tal-iroko mastizz, numru ta fire-doors, u numru iehor ta bibien interni, kien hemm rimarki minn naha ta SM Cables li l-aperturi ma kienux a sodisfazzjon tagħhom. B'dan jien avzajt lill kuntrattur, kemm verbalment kif ukoll bil-miktub, biex l-affarijiet jigu rrangati. Kien hemm xi zmien ukoll fejn St. Anthony Woodworks kienu bghatu xi nies fuq is-sit biex jirrangaw l-istess...*”;

s. Mix-xhieda prodotta mis-sur Vincent Rizzo dan ddikjara li “...*Ahna bhala MIP nafu biss lis-socjeta SM (Cables), li lilha saru l-pagamenti kollha. Mitlub mill-Qorti nghid jekk lis-socjeta SM (Cables) hallasnihix ta kollox, nghid li meta jinhareg pagament, dan jinhareg wara li nkunu rcevejna certifikat minghand il-perit inkarigat minn SM Cables, liema perit mac-certifikat jehmez ukoll l-invoice tal-kuntrattur ta Denfar, u l-invoice ta SM Cables...*”;

t. Jirrizulta li f'*email* komunikat minghand s-sur Kurt Xuereb lil perit Giorgio Schembri datat 6 ta' Marzu 2008 immarkat fil-proċess verbal bhala dok 5 li “...*Although the sub-contractor might insist that remedial works have been undertaken – no improvements have been noticed – the door has too many defects in workmanship and we are completely dissatisfied with the results. Such poor quality workmanship is unacceptable so we are rejecting the doors supplied by St. Anthony Woodworks...*”. Imbagħad f'*email* komunikat minn Kurt Xuereb lil perit Giorgio Schembri datat 28 ta' Mejju 2008, is-sur Xuereb ifakkar lil perit Giorgio Schembri dwar rapport li jinkludi “...*Internal doors and External Iroko doors – various manufacturing and craftsmanship flaws,*

*uncertified fire doors. Doors are being rejected by SM (Cables) Ltd... ”. Din iddikjarazzjoni, marbuta mad-dikjarazzjoni u dokumentazzjoni tal-perit Gorg Cilia u s-sur Vincent Rizzo mill-MIP toħloq diffikolta lill-espert tekniku dwar x’kienet il-vera raguni għaliex l-attur baqa’ ma tħallasx tal-aperturi kollha kif *invoiced*, approvati mill-perit Giorgio Schembri, bil-pagament approvat u mħallas mill-MIP, għadarba il-pagament mill-MIP kien twettaq, aktar u aktar meta anke 3 is-sur Edwin Zammit ikkonferma fix-xhieda tiegħu li “...*Naqbel illi l-M.I.P. hallset a bazi tal-bibien kollha mahduma, inkluz il-flash doors maduma minn Victor Scerri...*” kif ukoll ix-xhud iddikjara “...*Niccara li c-certifikat rilaxxat mill-M.I.P. kien jinkludi, fost xogholijiet ohra, l-ammont dovut għall-bibien mahduma minn Victor Scerri...*”;*

u. Ġew esibiti minn Saviour Micallef għas-soċjeta’ kjamata fil-kawza riċevuti tal-VAT, *Remittance Advices, Invoices* tas-soċjeta’ Construct Furniture, li jirrigwardaw bibien li ġew ordnati mis-soċjeta’ kjamata fil-kawza SM (Cables) Ltd; fejn fid-dokumentazzjoni jirrizulta *Remittance Advice* għall-ammont ta’ tliet mija u tmienja u sebghin Ewro (€370);

v. Mid-dokument a fol 58 jirrizulta li f’*email* komunikat mis-sur Kurt Xuereb lis-soċjeta’ konvenuta Denfar Excavators Ltd datat 6 ta’ Marzu 2008, is-sur Xuereb, wara li informa lis-sur Jason Farrugia għas-soċjeta’ Denfar Excavators Lts; li kien rikjest li s-soċjeta’ konvenuta tinforma lill-attur sabiex jibghat lil xi hadd jaqla l-bibien li ma gew accettati minn posthom mhux aktar tard mill-Erbgha 11 ta’ Marzu, infurmah ukoll “...*We have already ordered the flash doors that need to replace the defectice ones as supplied by your sub-contractor...*”;

w. Tenut kont tal-fatt illi l-katina tal-ordni hija tali li donnu jidher li huwa l-perit Giorgio Schembri li huwa l-persuna responsabbli mill-proġett, bl-MIP tonora l-pagamenti lis-soċjeta’ kjamata fil-kawza skond iċ-ċertifikati rilaxxati mill-perit Giorgio Schembri, l-espert tekniku sabha diffiċli jifhem kif is-soċjeta’ kjamata fil-kawza, min rajha, taqbad u tmur tagħmel ordni tal-bibien mingħand soċjeta’ terza – Construct Furniture Co. Ltd; - mingħajr l-approvazzjoni tal-perit responsabbli mill-proġett;

x. Fix-xhieda tiegħu, il-perit Giorgio Schembri iddikjara “...*Qieghed nigi mitlub nezamina l-volum ta dokumenti prezentat mill-ufficjali ta l-MIP, u nikkonferma li l-Bill of Quantity No.9, u c-certifikat relattiv datat 2 t’Ottubru 2007, gew rilaxxati minni, li jinkludi aperturi li nhadmu min St. Anthony Woodworks. Dan ix-xogħol jien spezzjonajtu fuq il-lok, kien hemm xi snagging li naf li kienu gew rettifikati, u niftakar li l-klijenti kien għad baqalu differenzi anke wara s-snags list, għalkemm l-fire doors u l-external doors ta l-iroko kienu gew accettati mis-socjeta kjamata fil-kawza. Nghid illi meta hragt ic-certifikat, il-bibien kienu għas-sodisfazzjon tiegħi, u maħduma skond l-arti u s-sengha...*”;

y. Irrizulta ulterjorment mix-xhieda tal-perit Giorgio Schembri - “...*Jien qatt ma tajt ordni, jew approvajt decizzjonijiet li jinjalghu jew jinbidlu xi bibien li kienu diga gew approvati minni...*”. Anke f’ din id-dikjarazzjoni tal-perit Giorgio Schembri l-espert tekniku sab diffikolta’ u dan minħabba l-fatt li ċ-certifikat rilaxxat minnu jgħib id-data ta l-20 t’Ottubru 2007, filwaqt li f’certifikat ieħor esebit bid-data tal-25 t’April 2008, u allura wara l-ħrug ta l-ewwel certifikat a fol 16 tal-process verbal, l-istess perit jic-certifika li l-bibien interni “...*not properly finished; some of which are warped, hinges not performing well; external doors do not open well, poorly finished, some wooden elements are warped, electric lock not opening well. In general needs attention and guaranteed...*”.

ix. Il-konkluzjonijiet tal-perit tekniku Vincent Ciliberti huma li -

a. Kif diga’ ngħad, il-katina tal-ordni kienet illi s-socjeta’ kjamata fil-kawza kienet inkarigat lill-perit Giorgio Schembri, persuna professjonali, biex jissorvelja x-xogħolijiet, u għal kull certifikat li jinħareg mill-perit Giorgio Schembri u sottomess u approvat mill-entita’ MIP, kien isir il-pagament effettiv skond ic-certifikat sottomess mill-perit;

b. Fil-kaz odjern, kif jirrizulta mix-xhieda prodotta mill-perit Gorg Cilia u xhieda ohra, l-pagament għall-bibien maħduma mill-attur sar mill-MIP, u allura m’għandu jkun hemm ebda dubbju li l-pagament għall-bibien maħduma mill-attur sar;

c. Kif jirrizulta mix-xhieda tal-perit Giorgio Schembri, “...*Nghid illi meta hrigt ic-certifikat, il-bibien kienu ghas-sodisfazzjon tieghi, u mahduma skond l-arti u s-sengha.....*” u jkompli “...*Jien qatt ma tajt ordni, jew approvajt decizjonijiet li jinjalghu jew jinbidlu xi bibien li kienu diga gew approvati minni.....*”;

d. L-ewwel inkarigu tal-espert tekniku mogħti mill-Qorti kien biex jgħid jekk mix-xogħol tal-injam li hadem u kkonsenja Victor Scerri, hemmx xogħol li hu difettuz, li ma nhadimx skond s-sengħa u l-arti, jew intuża materjal ta' kwalita inferjuri. Fl-affermattiv għandu jidentifika liema hu dan ix-xogħol u fhix jikkonsisti n-nuqqas. Għandu wkoll jikkonsidra jekk saritx hsara minhabba l-post fejn qedgħin jinzammu l-aperturi li nqalgħu minn posthom minn SM (Cables) Limited.

Hija l-opinjoni tal-espert tekniku li x-xogħol mahdum mill-attur huwa tal-livell mixtieq, mhux difettuz u nhadem skond l-arti u s-sengħa. L-espert madankollu ma eskludix li tista' possibilment issir hsara lill-bibien konsidrat il-lok fejn gew spezzjonati fil-lok mahzun.

e. Illi fit-tieni lok din il-Qorti ordnat lill-espert jgħid jekk SM (Cables) Ltd kintx gustifikata li tirrifjuta parti mix-xogħol konsenjat, u fl-affermattiv għalfejn.

Fl-opinjoni tal-espert is-socjeta kjamata in kawza ma kintx gustifikata tirrifjuta parti mix-xogħol konsenjat, u dan għar-ragunjet elenkati fir-relazzjoni, fosthom, li d-decizzjoni ittiehdet b'mod unilaterali mis-soċjeta' kjamata in kawza, kontra d-decizzjoni tal-perit inkarigat kif dikjarat mill-istess perit li hu qatt ta struzzjonijiet li jinjalghu jew jinbidlu bibien, kif ukoll minghajr l-awtorizzazzjoni tal-istess perit.

f. Fit-tielet lok, il-Qorti ordnat lill-espert jirrelata jekk id-difett setax jiġi rimedjat jew jekk kienx hemm bzonn li jinbidel l-oġġett u għalfejn.

Tenut kont tal-fatt li l-espert isostni li ma kienx hemm ghalfejn jigu rifjutati l-bibien, huwa jikkonferma ukoll li ma jirrizultalux li kien hemm xi difetti fil-bibien, salv pero', li l-bibien gew spezzjonati mahzuna fuq xulxin kif jidhru fir-ritratti esebiti. L-espert ma setax jikkonstata jekk uhud mill-bibien kienu warped stante li huwa ma spezzjonax il-bibien installati fil-lok, kif lanqas seta' jigi konstatat li kien hemm x'uhud miċ-ċappetti li kienu difettuzi, f'liema kaz, setghu fl-opinjoni tiegħu jigu mibdula.

B. ECCEZZJONIJIET PRELIMINARI

Is-soċjeta' kjamata in kawza SM Cables Ltd ressqet żewg eċċezzjonijiet ta' natura preliminari.

L-ewwel eċċezzjoni preliminari tgħid hekk -

“Illi ma jezisti ebda relazzjoni guridika bejn ir-rikorrenti u l-esponenti imma r-relazzjoni hija bejn Denfar Excavators Limited u s-socjeta' intimata.”

Inghad hekk fil-kaz **Focal Maritime Services Company Limited vs Top Hat Company Limited** deciza fid-9 t'April 2008¹⁷ mill-Qorti tal-Appell:

“In linea ta' principju generali huwa, bla dubju, indiskuss illi d-deduzzjoni ta' konvenut f'gudizzju trid, neċessarjament, titwieled minn rapport guridiku, sija jekk dan jemani minn kuntratt, leżjoni ta' dritt minn intervent delittwuz jew akwiljan, ope successionis jew minn sitwazzjonijiet strutturalment komuni (ad eżempju, f'kondominju jew il-krejazzjoni ta' ċerti servitujiet). Li jfisser, b'konsegwenza, illi kawza ma tkunx tista' tikkonsegwi l-iskop tagħha jekk mhux fil-konfront ta' dak li miegħu l-attur, għal xi waħda mill-konnessjonijiet aċċennati, għandu relazzjoni guridika.

Imbagħad fil-kaz **Edgar Urpani pro et noe vs Continental Meat Co. Ltd** deciz fit-23 t'Ottubru 2009¹⁸ il-Qorti qalet li:

¹⁷ Rik 289/06

“Huwa ben risaput illi, u apparti mill-operat tal-ligi, il-kostituzzjoni in gudizzju ta’ parti mharrka tinsel minn qaghda ta’ rapport guridiku precedenti, sija kontrattwali, extra-kontrattwali, delittwuz jew akwiljan. Ara Artikolu 959 Kodici Civili. Dan necessarjament ifisser illi l-azzjoni proposta jrid ikollha bejn il-partijiet konnessjoni ma’ l-oggett jew it-titolu tal-kawza.”

Il-Qorti tissottolinea li l-piż tal-prova ta’ l-allegata inezistenza tar-rapport guridiku bejn l-attur u s-soċjeta’ kjamata in kawza naturalment jinkombi fuq minn iressaq din l-eċċezzjoni. Isegwi li kien jispetta lis-soċjeta’ SM (Cables) Ltd turi lil din il-Qorti li hi ma kellha l-ebda rabta mal-*causa petendi* tat-talba fil-konfront tagħha.

Mill-provi mressqa l-Qorti tinnota li huwa minnu li uffiċjalment l-inkarigu għax-xogħol tal-aperturi lill-attur gie mogħti mis-soċjeta’ konvenuta. Izda rrizulta wkoll mill-provi li dan l-inkarigu ngħata bħala parti minn kuntratt li l-istess soċjeta’ konvenuta kienet ingħatat mis-soċjeta’ kjamata in kawza għall-bini u l-*finishes* tal-fabbrika tagħha, liema *finishes* kienu jinkludu l-fornitura u twaħħil tal-aperturi mill-attur. Irrizulta wkoll li s-soċjeta’ kjamata in kawza ma sabet ebda oġġezzjoni li x-xogħlijiet isiru mill-attur u fil-kors ta’ dawn l-istess xogħlijiet l-attur kien ikun f’kuntatt regolari mal-perit inkarigat mis-soċjeta’ kjamata in kawza Giorgio Schembri li minn naħa tiegħu kien itih diversi struzzjonijiet u ordnijiet fir-rigward. Bħala fatt ukoll il-bibien twaħħlu fil-fabbrika li minnha topera s-soċjeta’ kjamata in kawza. Jirrizulta ulterjorment li wara li sar it-twaħħil tal-bibien saru laqgħat bejn l-attur u rapprezentanti kemm tas-soċjeta’ konvenuta kif ukoll tas-soċjeta’ kjamata in kawza in vista ta’ xi lmenti li tressqu mis-soċjeta’ SM (Cables) Ltd. Dan kollu jirrizulta anke mill-involviment ta’ dak li dak iż-żmien kien il-Kap eżekuttiv tas-soċjeta’ kjamata Edwin Zammit.

¹⁸ Rik 1758/99 Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri)

Fid-dawl tas-suespost l-Qorti hija tal-fehma li kemm is-socjeta' konvenuta kif ukoll dik kjamata in kawza kienu direttament involuti fid-diversi stadji tax-xoghlijiet tal-aperturi u għalhekk is-socjeta' kjamata in kawza għandha tkun parti minn dan il-gudizzju għax tista tirispondi għal dan il-kontradorju.

Jigi osservat ukoll li wara kollox u kif ingħad fil-kaz **L-On. Dr Simon Busuttil vs Avukat Generali tat-30 ta' Novembru 2017**¹⁹ l-għan tal-kjamat in kawza, kif diga' akkordat minn din il-Qorti fil-konfront ta' SM Cables Ltd huwa li -

“(a) jigu evitati multiplicita ta` kawzi u gudizzji: “Alfred Zammit Cutajar vs Joseph Formosa” (App.Civ. 26 ta` Gunju 1961);

(b) tigi evitata possibilita ta` gudizzji konfliggenti u rikorsi ghar-rifuzjoni: “A.J.C. Barboro vs Camelo Mallia” (App. Civ. 26 ta` Ottubru 1956);

(c) l-interess tal-konvenut fil-konfront ta` terza persuna jigi protett – “Joseph Calleja vs Av. Joseph Micallef et noe” (Prim Awla. 11 ta` Marzu 1952);

(d) ikun fl-interess ta` t-terza persuna u l-attur illi l-gudizzju jkun osservat sew: “Anthony Cini vs Joseph Demanuele” (App.Civ. 8 ta` Frar 1946).”

Għal dawn il-motivi din l-eċċezzjoni sejra tiġi respinta.

It-tieni eċċezzjoni preliminari tghid hekk -

“Illi preliminarjament t-talba hija preskritta ai termini tal-Ligi u dan abbazi tal-Artiklu 2148 tal-Kodici Ċivili”.

Huwa mifhum li r-referenza hija għas-sub-paragrafu (a) ta' dan l-artikolu li jgħid hekk –

“2148. L-azzjonijiet hawn taht imsemmija jaqgħu bi preskrizzjoni bl-egħluq ta' tmintax-il xahar:

¹⁹ Rik Kost 86/17

(a) l-azzjonijiet tal-ħajjata, skrapar, mastrudaxxi, bennejja, bajjada, ħaddieda, arġentieri, arluġġara u ta' persuni oħra li jaħdmu sengħa jew arti mekkanika, għall-prezz tal-opri jew tax-xoghlijiet tagħhom, jew tal-materjal li jfornu;”

Is-soċjeta' kjamata targumenta li l-kont għall-ħlas inħareg fit-22 ta' Diċembru 2007 mentri huma ġew kjamati in kawza fit-30 ta' Marzu 2011²⁰ u għalhekk l-azzjoni fil-konfront tagħhom hija preskritta.

Rigward din id-dispozizzjoni tal-ligi inġhad hekk fil-kaz **Anne Bonello vs David Mallia deciz fl-24 ta' Mejju 2018**²¹ -

“Kif spjegat il-Qorti tal-Kummerc fis-sentenza tagħha li tinsab riportata fil-Kollezz. Vol. XLII P III p 1151, il-preskrizzjoni stabbilita fl-Art.2148 (a) tapplika għal krediti ta' artifici li jipprestaw l-opra tagħhom.

Fid-decizjoni riportata fil-Kollezz. Vol. XXXVIII P III p 710 jinghad hekk –

Il-preskrizzjoni ta' tmintax-il xahar li tolqot l-azzjonijiet tal-ħajjata, skrapan, mastrudaxxi, bennejja, bajjada, ħaddieda, arġentiera, arluġġara, u persuni oħra li jaħdmu sengħa jew arti mekkanika, għall-prezz ta' l-opri tagħhom jew tax-xoghlijiet tagħhom, jew tal-materjal li jfornu, tirriferixxi għal-lokazzjoni ta' opera li biha daww il-persuni jkunu obbligaw ruhhom li jagħtu x-xogħol tagħhom, u mhux għal-locatio operis li biha l-impreditur jobbliga ruhu li jagħti, mhux ix-xogħol, izda l-prodott tax-xogħol - meta l-lokazzjoni d' opera tkun konnessa ma' organizzazzjoni ta' mezzi teknici li timprimi lill-lokazzjoni l-karattru ta' att oggettivament kummercjali.”

Fil-fehma tal-Qorti l-artikolu ċitat mis-soċjeta' kjamata in kawza mhuwhiex applikabbli għall-kaz in ezami għax l-attur intavola l-proċeduri odjerni sabiex jitlob il-bilanċ ta' ħlas allegatament dovut lilu għal aperturi minnu fornuti, maħduma u nstallati fil-fabbrika tas-soċjeta' kjamata in kawza u dan bis-saħħa ta' appalt li ngħata mis-soċjeta' konvenuta. Kif inġhad fil-kaz **Bottega del Marmista Ltd vs Paul Mifsud et deciz fil-21 ta' Gunju 2017**²² -

²⁰ Fol 29

²¹ Rik 315/10

²² Rik 286/15

“*Fil-fehma ta’ din il-Qorti, il-preskrizzjoni kontemplata mill-konvenuti ai termini tal-artikolu 2148(a) tal-Kap. 16, ma tolqotx l-azzjoni prezenti. Ma hemmx dubbju li l-azzjoni attrici hi prettament naxxenti u bbazata fuq kuntratt ta’ appalt li jinkwadra ruhu - ghal dik li hija preskrizzjoni - taht l-artikolu 2149(a) tal-Kodici Civili u mhux taht l-artikolu 2148(a), li ghalkemm hemm certu affinita’ bejn dawn iz-zewg artikoli tal-ligi, huma pero’ distinti minn xulxin.*

Is-socjeta’ attrici giet inkarigata mill-konvenuti sabiex tissuplixxi u twahhal l-irham fid-dar tal-konvenuti fin-Naxxar u l-materjal kollu jidher li gie provdut mill-istess socjeta’ attrici. Il-konvenuti ma jikkontestawx dan il-fatt.

Il-kuntratt tal-appalt ghax-xoghol li sar mis-socjeta’ attrici ma jbidilx is-sustanza tieghu mill-fatt jekk giex redatt bil-miktub jew jekk sarx verbalment. Biex tigi determinata liema hija l-preskrizzjoni applikabbli ghall-azzjoni partikolari wiehed irid jezamina d-dispozizzjonijiet partikolari tal-kuntratt li minnu titwieled l-azzjoni u fl-ewwel lok jistabilixxi s-sustanza tar-relazzjoni guridika ezistenti bejn il-partijiet.

Fil-kaz in dezamina s-socjeta’ attrici qieghda tagixxi gudizzjarjament biex tkun kanonizzata kreditrici tal-konvenuti fis-somma msemmija fir-rikors promotur, fejn gie allegat li l-ammont huwa dovut bhala prezz ta’ xoghol rapprezentanti forniture u tqeghid ta’ irham fil-fond proprjeta’ tal-konvenuti u cioe’ fil-post ‘Alkira’, Triq Pietri Caxaro, Naxxar, f’liema prezz ghalhekk hemm inkluz ukoll il-forniture ta’ materjal, u tqeghid tax-xoghol fil-post indikat mill-konvenuti.

*Fil-kawza fl-ismijiet **Tommaso Pace noe –vs- Salvatore Muscat**, deciza mill-Qorti ta’ l-Appell, Sede Inferjuri, fit-18 ta’ Mejju 1929, gie rilevat illi d-disposizzjoni ta’ l-Art 1912 (illum 2148 (a)) ta’ l-Ordinanza VII tal-1868 “non e’ applicabile a coloro che esercitano una impresa per il loro credito per le opere da loro eseguite e per i materiali da loro forniti” ;*

*L-Artikolu 2148(a) jirreferi ghalhekk ghall-krediti tal-artefici li jipprestaw l-opera taghom u mhux appaltatur ta’ l-opra li ghalha l-materjali jkun servew (Kollez. Vol XLI.i.347) filwaqt li l-preskrizzjoni kontemplata fl-artikolu 2149(a) tirreferi ghall-krediti ta’ dawk li fihom ikun prevalenti l-karattru ta’ spekulaturi, u li, aktar minn opra, jipprestaw xoghol – ‘opus’ ‘minghajr distinzjoni in rigward tan-natura tax-xoghlijiet u minghajr qies tal-importanza tas-somministrazzjonijiet.’ - Kollez. Vol XLII.iii.1151; ‘**Joseph Grech –vs- Emanuela Camilleri et**’, Appell Kummercjali, 21 ta’ Marzu 1977; ‘**Gio Maria Camilleri – vs-John Licari et**’, Appell Kummercjali, 16 ta’ Ottubru 1972; ‘**Francis Bugeja nomine –vs Indri Mercieca**’, Appell, 29 ta’ Mejju 2000. Dawn*

is-sentenzi kollha ghamlu d-distinzjoni bejn id-dispost tal-ligi hawn ezaminat (Art 2148 (a)) u l-art. 2149(a) li mieghu ghandu certu affinita'.

Fil-fatt il-preskrizzjoni maħsuba fl-artikolu 2149(a) tolgot l-appaltaturi tax-xogħolijiet “...*li flimkien mal-opra tagħhom ikunu in konnessjoni ma l-istess opra fornew ukoll il-materjal meħtieġa.*”²³. **A bazi ta' dawn l-insenjamenti, li l-Qorti tabraċċja u tagħmel tagħha, l-eċċezzjoni sejra tiġi miċhuda ghax l-artikolu in ezami ma japplikax għall-fattispeċje tal-kaz odjern.**

Ikkunsidrat ulterjorment:

L-attur qed jitlob il-ħlas tas-somma ta' €22,462.18 li jgħid għadhom dovuti lillu għall-aperturi li saru minnu skont il-fatturi esibiti a fol 4 u fol 5 tal-proċess.

L-eċċezzjonijiet tas-soċjeta' konvenuta u dik kjamata in kawza jistrieħu fuq l-allegazzjoni li l-prodott konsenjat u nstallat mill-attur kien ta' kwalita' nferjuri u ma sarx skont is-sengħa u l-arti. Inoltre s-soċjeta' konvenuta tgħid li hija baqgħet ma ħallsitx lill-attur ghax ma rċevietx il-ħlas mingħand is-soċjeta' kjamata in kawza peress li din irrifjutat ix-xogħol mertu ta' dawn il-proċeduri.

Il-qofol tal-kwistjoni għalhekk hija l-kwalita' tal-prodott provdut u nstallat mill-attur u jekk konsegwentement kienx jimmerita jew le li jitħallas l-ammont minnu mitlub għalih.

Mill-lat tekniku l-lamenteli dwar il-kwalita' tal-aperturi ġew dettaljatament investigati mill-perit tekniku tal-Qorti Vincent Ciliberti li wara li sema' numru ta' xhieda u ezamina kwantita' ta' dokumenti wasal għall-konkluzjoni li dawn l-allegazzjonijiet tas-soċjeta' konvenuta u dik kjamata in kawza ma kinux ġustifikati għar-ragunijiet minnu indikati.

Il-Qorti tissottolinea f'dan l-istadju illi l-insenjament ġurisprudenzjali dwar il-piż probatorju ta' opinjonijiet ta' natura teknika huwa wieħed konkordi u ormai

²³ Appell inferjuri tat-18 ta' Mejju 1929 in re **Tomaso Pace-vs-Salvatore Muscat**. (Kollez. XXVII-1-1013) Appell Ċivili, 27 ta' Mejju, 1957: l-Alfabett tal-Kodiċi Ċivili per Imħallef Philip Sciberras Vol.A pagna 247.

ben kristalizzat. Kif inghad fil-kaz **A.F. Ellis (Home Decor) Limited vs Raymond Azzopardi et deciz fil-15 ta' Mejju 2014**²⁴ -

“Fis-sentenza tagħha tad-19 ta` Novembru 2001 fil-kawza “Calleja vs Mifsud”, il-Qorti tal-Appell qalet hekk –

Kemm il-kostatazzjonijiet tal-perit tekniku nominat mill-Qorti kif ukoll il-konsiderazzjonijiet u opinjonijiet esperti tiegħu jikkostitwixxu skond il-ligi prova ta` fatt li kellhom bhala tali jigu meqjusa mill-Qorti. Il-Qorti ma kenitx obbligata li taccetta rrapport tekniku bhala prova determinanti u kellha dritt li tiskartah kif setghet tiskarta kull prova ohra. Mill-banda l-ohra pero', huwa ritenut minn dawn il-Qrati li kellu jinghata piz debitu lill-fehma teknika ta' l-espert nominat mill-Qorti billi l-Qorti ma kellhiex leggerment tinjora dik il-prova. Hu manifest mill-atti u hu wkoll sottolinejat fir-rikors ta' l-appell illi l-mertu tal-prezenti istanza kien kollu kemm hu wiehed ta' natura teknika li ma setax jigi epurat u deciz mill-Qorti minghajr l-assistenza ta' espert in materja. B'danakollu dan ma jfissirx illi l-Qorti ma kellhiex thares b'lenti kritika lejn l-opinjoni teknika lilha sottomessa u ma kellhiex tezita li tiskarta dik l-opinjoni jekk din ma tkunx wahda sodisfacentement u adegwatament tinvesti l-mertu, jew jekk ilkonkluzjoni ma kenitx sewwa tirrizolvi l-kwezit ta' natura teknika.

*In linea ta` principju, ghalkemm qorti mhix marbuta li taccetta l-konkluzjonijiet ta` perit tekniku kontra l-konvinzjoni tagħha (dictum expertorum numquam transit in rem judicata), fl-istess waqt dak ma jfissirx pero` illi qorti dan tista` tagħmlu b` mod legger jew kapriccjuz. Il-konvinzjoni kuntrarja tagħha kellha tkun ben informata u bazata fuq ragunijiet li gravament ipoggu fid-dubju dik l-opinjoni teknika lilha sottomessa b` ragunijiet li ma ghandhomx ikunu privi mill-konsiderazzjoni ta` l-aspett tekniku tal-materja taht ezami (“**Grima vs Mamo et noe**” – Qorti tal-Appell – 29 ta' Mejju 1998).*

*Jigifieri qorti ma tistax tinjora r-relazzjoni peritali sakemm ma tkunx konvinta li l-konkluzjoni ta` tali relazzjoni ma kienetx gusta u korretta. Din il-konvinzjoni pero` kellha tkun wahda motivata minn gudizzju ben informat, anke fejn mehtieg mil-lat tekniku. (ara - “**Cauchi vs Mercieca**” – Qorti tal-Appell – 6 ta` Ottubru 1999 ; “**Saliba vs Farrugia**” – Qorti tal-Appell – 28 ta` Jannar 2000 ; “**Tabone vs Tabone et**” – Qorti tal-Appell – 5 ta` Ottubru 2001 ; “**Calleja noe vs Mifsud**” – Qorti tal-Appell – 19 ta` Novembru 2001 ; “**Attard vs Tedesco et**” - Qorti tal-Appell – 1 ta` Gunju 2007 u “**Poll & Spa Supplies Ltd vs Mamo et**” (Qorti tal-Appell Inferjuri – 12 ta` Dicembru 2008).*

²⁴ Rik 988/08

Din il-Qorti tirribadixxi li l-giudizio dell'arte espress mill-perit tekniku ma jistax u ma ghandux, aktar u aktar fejn il-parti nteressata ma tkunx ipprevaliet ruhha mill-fakolta` lilha moghtija ta' talba ghan-nomina ta` periti addizzjonali, jigi skartat facilment, ammenokke` ma jkunx jidher sodisfacentement illi l-konkluzjonijiet peritali huma, fil-kumpless kollha tac-cirkostanzi, irragonevoli” – (“**Bugeja et vs Muscat et**” – Qorti tal-Appell – 23 ta` Gunju 1967).

Fid-dawl ta' dan isegwi li għalkemm Qorti mhijiex marbuta li tadotta l-konkluzjonijiet ta' rapport peritali, madankollu hija m'għandhiex b'mod legger tiskarta tali rizultanzi tenut kont li dawn ikunu magħmula minn espert imqabbad apposta biex jeżamina materja teknika bħal ma hu l-kaz odjern. Għalhekk sakemm ma tkunx konvinta li l-konkluzjonijiet ta' tali relazzjoni mhumiex korretti u għusti hija għandha tadotta tali konkluzjonijiet.

Il-Qorti tinnota ulterjorment li hadd mill-partijiet ma talab eskussjoni tal-perit tekniku Vincent Ciliberti u hadd minnhom ma għamel rikjesta għall-hatra ta' periti perizjuri. Inoltre hadd mill-partijiet ma rnexxielu jgħib xi prova li b'xi mod ixxejjen jew tiddiskredita l-konkluzjoni tal-perit imsemmi.

Il-Qorti wara li analizzat il-kontenut tar-rapport peritali kollu inkluz il-konstatazzjonijiet u l-konkluzjonijiet hemm magħmula, tgħid li ma ssib ebda raguni il-għala għandha tiddipartixxi mill-aċċertamenti tekniċi u fattwali li wasal għalihom il-perit Ciliberti u għaldaqstant sejra tadotta *in toto* l-konkluzjonijiet tal-perit tekniku fir-rapport tieghu u taghmilhom tagħha.

Minn dan isegwi li a bazi ta' dak misjub mill-perit Ciliberti il-Qorti tqis li l-aperturi kollha li kienu għew installati mill-attur saru skont is-sengha u l-arti ukoll li anke kienu approvati mill-perit tas-socjeta' kjamata in kawza Giorgio Schembri. B'hekk ma kien hemm ebda gustifikazzjoni fil-fatt u fid-dritt sabiex is-socjeta' kjamata in kawza tirrifjuta uhud mill-aperturi (li kienu diga' għew installati) u aghar minn hekk ma tohrogx il-hlas għalihom sabiex l-attur jirċievi l-flus dovuti lilu. Aktar u aktar meta hi kienet irċeviet il-hlas għalihom mill-MIP wara li a bazi ta' certifikazzjoni tal-perit Giorgio Schembri stess kienet ressqet applikazzjoni għall-hlas mal-MIP.

Di piu' s-socjeta' SM (Cables) Ltd zammet ghandha l-aperturi li dwarhom ressqet il-kontestazzjoni fil-kawza odjerna u f'ebda hin ma rritornathom lill-attur jew iddepozitathom taht l-awtorita' tal-Qorti. Dan ikompli jiggustifika l-konkluzjoni tal-Qorti li allura l-hlas mitlub huwa dovut.

Ikompli jirrizulta wkoll li SM (Cables) unilateralment u arbitrarjament minghajr l-approvazzjoni tal-perit Schembri procediet biex taqla l-bibien li hi dehrilha ma kinux idonei u ghamlithom mill-gdid ghand kumpanija oħra.

Ċertament li dan kollu jwaqqa' ghal kollox id-difiza kemm tas-socjeta' konvenuta u anke ta' dik kjamata in kawza li l-attur ma jisthoqqlux jithallas tal-ammont pretiz minnu.

Jigi ulterjorment osservat li l-kontenut tal-fatturi esibiti mill-attur a fol 4 u 5 kemm ghal dak li jirrigwarda kwantita' ta' aperturi kif ukoll il-prezz tagħhom f'ebda hin ma gew kontestati.

Fic-cirkustanzi ghalhekk it-talba attrici timmerita li tigi akkolta fil-konfront kemm tas-socjeta' konvenuta kif ukoll dik kjamata in kawza **solidament bejniethom**. F'dan il-kuntest il-Qorti tirreferi ghall-artikolu 1094 tal-Kodici Civili jipprovdi:-

“L-obbligazzjoni hija in solidum ghad-debituri meta huma kollha obligati ghall-istess haga, b'mod li kull wiehed minnhom jista jigi mgiegħel ghall-hlas tad-dejn kollu, u li l-hlas magħmul minn wiehed minnhom jehles lill-oħrajn lejn il-kreditur”.

Mill-atti tal-kaz irrizulta li kemm is-socjeta' konvenuta kif ukoll dik kjamata in kawza ghandhom l-obbligu li jhallsu d-debitu mertu ta' dawn il-proceduri, anke jekk ghal ragunijiet differenti u cioe' Denfar Excavators Ltd ghax hija s-socjeta' li direttament nkarigat lill-attur biex jahdem u jinstalla l-aperturi filwaqt li SM (Cables) Ltd ghax kellha l-ftehim mas-socjeta' Denfar Excavators Ltd biex isiru dawn l-aperturi. Wara kollox l-iskop tal-kjamat in kawza huwa l-ekonomija tal-gudizzju u sabiex jigu evitati multiplicita' ta' kawzi kif inghad. Inoltre u in vista ta' dan huwa car li kull wahda minn dawn iz-żewg socjetajiet tista' tigi mgiegħla thallas id-dejn kollu lill-attur b'dana li jekk isir il-hlas minn wahda minnhom l-obbligazzjoni tigi mbagħad ghal kollox estinta u l-attur ma jistax jitlob il-hlas minghand is-socjeta' l-oħra.

Għal dawn il-motivi l-Qorti taqta u tiddeċiedi l-kawza billi –

1. Tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha tas-soċjeta' konvenuta Denfra Excavators Ltd u tas-soċjeta' kjamata in kawza SM (Cables) Ltd;

2. Tilqa' t-talbiet attriċi kif dedotti inkluz dawk dwar l-ispejjez u l-imghaxijiet kontra s-soċjeta' konvenuta u dik kjamata in kawza solidalment bejniethom.

**Onor. Dr. Miriam Hayman LL.D.
Imhallef**

**Victor Deguara
Dep. Reg.**